

Ждребница И Наполеони

Војдан Ибрајићер

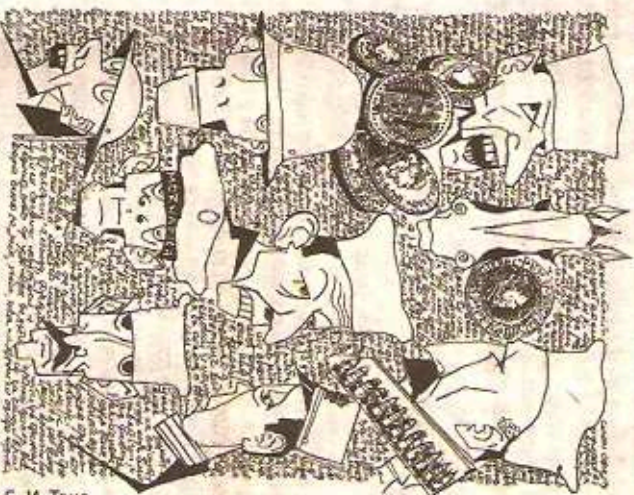
„Хлебац који си послала сваки га је Србин узео у руке, прекрстио и пољубио. Ту су настале сузе радванке. У овако радосном дану и знаменитом и дирљивом часу поделио сам брацки хлебца и са мојим људима појео“, написао је у немачком логору заробљени српски војник, кад му је стигао пакет од прабабе „Лепосаве из Србије. Цигирани летља нашао сам на једном од мноштва стогодишњих плаката са пропратним текстовима о војничком хлебу танилу из Првог светског рата, које су у пропратилне и друге сврхе радили чувени светски уметници: сликари, илустратори, скулптори. Димитрије Вуладиновић из Фондације „Балканкулт“ приредио је изложбе „Хлеб у Великом рату“ – у октобру прошле године у Кући Буре Јакшића у Београду а у децембру у холу палате Вановина у Новом Саду.

Довољно је било да посетилац само хоти-

мично баши погледа на изложене плакате, па да наслути другу страну ратне медаље – кад утихну топови и хаубице, а прорвали војнички жегулац. Отољено Наполеоново у благовним рововима: „Војска маршира на свом жегулу“.

Фрагменти изложбе „Хлеб у Великом рату“ су за наук. Већ је постао пословичан случај о танилу војника терације Алексе Здравковића из Пирота. Приликом мобилизације 1912. добио је следећање – војнички хлеб тани, који упркос многобројним искушењима и недаћама у шестогодишњем ратовању није појео. На поласку у војну, мајка га је заветовала да не сме да окуси ни залогтај тог хлеба, већ да га носи уз себе. Веровала је, као и многе жене тог времена, да ће га тај хлеб сачувати од куршума. После шест година Алексе се с танином у торби вратио из рата.

О војничком хлебу је и записа испод Ветерника из 1916. Написао га је француски официр Антоан Рокс из Тулона: „Само једна десетина српских војника испод Ветерника, који су Бугари узалуд и крваво бранили, заробила је тридесет Бугара. Био сам сведок њиховог заробљивања. Бугари су премргли од страха, јер је један српски војник рекао: „Требаће бити све побити!“ Међутим, други војници ка-

Б. И. Тане

жу да им неће ништа нажао учинити, да ће их предати штабу. У међувремену почеше да разговарају. И тако српски војник сазна да не-

гов заробљеник обрађује поље као он, истом таквом ралином као што је негова, сичним волонима... И где чула: српски се војник потово расплакао над судбином заробљеника – да је му пола свог војничког хлеба! Даје му своје следећање! У рату се хватају за гуше, један другог прободају бајонетом, кољу се зубима, али кад га зароби – српски војник даје бугарском тола свог војничког хлеба! Тада заиста нисам могао да разумем. Касније сам схватио величину праштања, јер само велики народ може да прашта.“

Из рата је остало сведочење војника Радивоја Драгићевића из села Лознице код Чачка о хлебу и златницима. „Стигнемо некако до Драча. Ту продамо командирину ждребницу. Чуло једно: то жгољаво ждребце запело за око једном италијанском официру. Навалио да је купи. Један наш војник, да би га одвратио, рече: 'Продаћемо га, него шта, а?' за 25 наполеона.' Италијански официр смејста извали новац. Ми немалосмо куда, него дадосмо ждребницу. Ко ће сад да изађе командирину на очи? Сви гурају мене. Ја се нећкам, а у себи се мислим: 'Колико хлеба може да се купи за 25 наполеона?' Уто напде командир. Немалог куда да му нешто кажем шта сам урадио, него испружих длан – засјаше наполеони!“